

SCHETS VAN DE PROCESPOSITIE VAN DE
MINDERJARIGE IN HET BELGISCHE
JEUGDRECHT

DR. SOFIE DE BUS
VAKGROEP PRIVAAT- EN ECONOMISCH RECHT
VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL

INHOUD

I. INHOUD EN BEGRIPPENKADER

II. PROCESPOSITIE IN HET JEUGDRECHT

III. HOORRECHT EN RECHT OP BIJSTAND

I. INHOUD EN BEGRIPPENKADER

INHOUD

- ▶ **Bijzondere rechtspositie** niet- ontvoogde minderjarigen
- ▶ **Materiële, maar geen formele procespartij**
  - ▶ Rechtsbekwaam, maar handelings- en procesonbekwaam
- ▶ **Recht op toegang rechter** (art. 6.1 EVRM/algemeen rechtsbeginsel HvC)
  - ▶ Beperkingen voor minderjarigen mogelijk
  - ▶ Geen afbreuk “wezenlijke inhoud van het recht” (EHRM 28 mei 1985, nr. 8225/78, Ashingdane t. Verenigd Koninkrijk, 57).
  - ▶ Stelsel van vertegenwoordiging

- ▶ **Diverse uitzonderingen** op principiële handelings- en procesonbekwaamheid minderjarigen
- ▶ **Jeugdrecht en jeugdbescherming**
  - ▶ Rechts- en procesbekwaam

BEGRIPPENKADER

▶ Jeugdrecht omvat:

▶ **Vrijwillige jeugdhulpverlening:**

- D.i.: aanwezigheid verontrustende of gevaarsituatie; vrijwilligheid bij minderjarige en ouders; geen tussenkomst jeugdparket of jeugdrechtbank (buitengerechtelijk)

▶ **Gedwongen jeugdhulpverlening:**

- D.i.: aanwezigheid aanhoudende verontrustende of gevaarsituatie; geen vrijwilligheid bij minderjarige en ouders; tussenkomst jeugdparket of jeugdrechtbank vereist (gerechtelijk)

▶ **Reactie op jeugddelinquent gedrag:**

- D.i.: strafbare feiten gepleegd door minderjarigen gepleegd onder de leeftijd van 18 jaar ≠ misdrijven; tussenkomst jeugdparket of jeugdrechtbank vereist

II. PROCESPOSITIE IN HET JEUGDRECHT

MINDERJARIGE ALS PROCESPARTIJ

► Materiële en formele procespartij

- Minderjarige vanaf 12 jaar: waarschuwing of dagvaarding jeugdparket (art. 46, eerste en tweede lid en 63ter, c) Jeugdbeschermingswet)
- Minderjarigen 'partijen in debat' wanneer t.a.v. hen jeugdbeschermingsmaatregelen worden genomen
  - **Uitz.:** maatregelen gevorderd t.a.v. ouders (art. 56 Jeugdbeschermingswet)

▶ **Zelf en zelfstandig optreden**

▶ Alle procedures (eerste aanleg, hoger beroep)

▶ **Geen vertegenwoordiging door ouders**

▶ Aparte partij (Cass. 25 mei 2011)

MINDERJARIGE ALS PROCESPARTIJ

► **Tempering**

► **Leeftijdscriterium**

- Geen dagvaarding onder leeftijd van 12 jaar
- Mogelijkheid oproeping minderjarige onder leeftijd van 12 jaar + soevereine beoordeling jeugdrechter (art. 51, § 2, eerste lid Jeugdbeschermingswet)

► **Bijstand door jeugdadvocaat**

- Jeugdadvocaat naar keuze van minderjarige of ambtshalve toewijzing (art. 54bis, § 1 Jeugdbeschermingswet)
- Tegenstrijdige belangen tussen minderjarige en ouders (art. 54bis, § 3 Jeugdbeschermingswet)
  - Altijd in jeugdzaken → afzonderlijke advocaten
- Zonder advocaat in principe geen verderzetting procedure/beslissing

III. HOORRECHT EN RECHT OP BIJSTAND

HOORRECHT: ALGEMEEN

- ▶ **Art. 12 Kinderrechtenverdrag en art. 22bis, tweede lid Gw:**
  - ▶ Minderjarigen in staat om mening te vormen kans geven te worden gehoord in procedures die hen aanbelangen
  - ▶ Geen leeftijdsgrenzen
- ▶ **Art. 5 Voorafgaande Titel Jeugdbeschermingswet:** hoorrecht tijdens proces dat leidt tot beslissingen die minderjarige aangaan en recht om daar aan deel te nemen
- ▶ **Art. 52ter, eerste lid Jeugdbeschermingswet:** persoonlijk horen vanaf leeftijd van 12 jaar voor nemen van enige maatregel mits uitzonderingen
  - ▶ Hernomen in art. 15, § 1 Vlaams Jeugddelinquentiedecreet (reactie op jeugddelinquent gedrag in Vlaanderen)

HOORRECHT VANAF 12 JAAR

- ▶ Letterlijke lezing **art. 52ter, eerste lid Jeugdbeschermingswet**: geen hoorrecht onder 12 jaar?
  - ▶ Bedoeling wetgever (MvT, *Parl.St.* Kamer 1991-92, nr. nr. 532/1, 8)
  - ▶ Oproepen en horen mogelijk, maar geen verplichting (art. 51, § 2, eerste lid Jeugdbeschermingswet)
- ▶ **General Comment nr. 12 CRC**: hoorrecht niet onderwerpen aan leeftijdsgrenzen
- ▶ Cf. hoorrecht familierechtbank: **art. 1004/1 Ger.W.**
- ▶ **Rechtsleer** (zie Asselman, Put): nood aan mensenrechtenconforme interpretatie van art. 52ter, eerste lid Jeugdbeschermingswet?

BIJSTAND DOOR EEN JEUGDADVOCAAT

- ▶ Hoorrecht gekoppeld aan **recht op bijstand door jeugadvocaat**
  - ▶ Elke verschijning voor jeugdrechtbank (art. 52ter, tweede lid Jeugdbeschermingswet, zie ook art. 15, § 2, tweede lid Vlaams Jeugddelinquentiedecreet)
  - ▶ Geen jeugadvocaat: ambtshalve toewijzing (art. 54bis, eerste lid Jeugdbeschermingswet)
- ▶ Rechtsleer: afleiden **verplichte karakter** recht op bijstand t.a.v. minderjarigen
  - ▶ Bij afwezigheid: procedurefout
  - ▶ Bij weigering toegang advocaat tot kabinet jeugdrechter: schending rechten van verdediging

PERSOONLIJKE VERSCHIJNING EN VERTEGENWOORDIGING

▶ **Persoonlijk horen minderjarige**

- ▶ Art. 52ter, eerste lid Jeugdbeschermingswet: Wallonië en Brussel (jeugdbescherming), Vlaanderen (gedwongen jeugdhulpverlening)
- ▶ Art. 15, § 1 Vlaams Jeugddelinquentiedecreet: Vlaanderen (reactie op jeugddelinquent gedrag)

▶ **Recht op vertegenwoordiging**

- ▶ Geen vertegenwoordiging door jeugdadvocaat mogelijk (art. 54 Jeugdbeschermingswet)
  - Opgeheven in Vlaanderen met art. 67 Vlaams Jeugddelinquentiedecreet
    - ⇔ 'federale' regel van rechtspleging (Adviezen Raad van State)
  - Niet opgeheven in Wallonië en Brussel (zie art. 184 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming/art. 93 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming)

PERSOONLIJKE VERSCHIJNING EN VERTEGENWOORDIGING

▶ **Recht op vertegenwoordiging: onduidelijk**

- ▶ **RS EHRM strafrecht:** strijdig met artikel 6.1 en 6.3, c) EVRM – quid jeugdbeschermingsrecht?
- ▶ **HvC 4 juni 2014, nr. P.14.0704.F:** recht op vertegenwoordiging door jeugdadvocaat (link art. 6.1 EVRM – eerlijk proces)
- ▶ **GwH 11 februari 2021, nr. 22/2021,** overw. B.11.1 m.b.t. Vlaams Jeugddelinquentiedecreet: vertegenwoordiging mogelijk
  - ⇔ MvT Vlaams Jeugddelinquentiedecreet: 'vertegenwoordiging door advocaat uitgesloten'
- ▶ **Letterlijke interpretatie huidige regelgeving:** vertegenwoordiging niet mogelijk
  - Art. 52ter, eerste lid Jeugdbeschermingswet en art. 15, § 1 Vlaams Jeugddelinquentiedecreet
  - Art. 54 Jeugdbeschermingswet
- ▶ **Rechtsleer:** Sui generis karakter jeugdbescherming: pleidooi voor persoonlijke verschijning
- ▶ Minderjarigen **onder 12 jaar**

PROCESPOSITIE IN DE PRAKTIJK

▶ **Afwijken hoorrecht/recht op bijstand:**

- ▶ Voor-akkoord-beslissingen
- ▶ Schriftelijke akkoorden
- ▶ Nemen voorlopige jeugdbeschermingsmaatregelen

▶ **Belang goed opgeleide jeugdadvocaten**

- ▶ Nood aan wettelijke erkenning statuut jeugdadvocaat

▶ **Videoconferenties** (art. 15, § 1, tweede lid Vlaams Jeugddelinquentiedecreet)

- ▶ Garanderen recht op bijstand

DANK U

dr. Sofie De Bus

Vakgroep Privaat- en Economisch recht, VUB

Email: Sofie.De.Bus@vub.be

Telefoon: 0472/57.70.08

VRIJE
UNIVERSITEIT
BRUSSEL